

5-årig progamevaluering av bachelorprogram i tysk HS17- VS22

Denne 5-årige progamevalueringen av bachelorprogram i tysk dekker perioden fra og med høstsemesteret 2017 til og med vårsemesteret 2022. Den er skrevet med utgangspunkt i pdf-en «Mal for progamevaluering» med støtte i pdf-en «Veiledning for progamevalueringer».

Innholdsfortegnelse

1	Krav til studietilbudet i UiBs system for kvalitetssikring av utdanningene.....	2
1.1	Opptakskrav og opptakstall.....	2
1.2	Gjennomføring, frafall, kandidatproduksjon (og mobilitet)	2
1.3	Vurdering av læringsmiljø	3
2	Krav til studietilbudet i Studietilsynsforskriften	3
2.1	System for kvalitetssikring	3
2.2	Tilhørende forskrifter	5
2.3	Studieplan.....	6
2.4	Nivå på læringsutbyttet.....	6
2.5	Læringsutbytte og infrastruktur	7
2.6	Undervisnings- og vurderingsformer	9
2.7	Faglig innhold	10
2.8	Arbeidsomfang	11
2.9	Kobling til forskning.....	11
2.10	Internasjonalisering.....	12
2.11	Praksis.....	12
3	Krav til fagmiljø i Studietilsynsforskriften.....	13
3.1	Fagmiljøets størrelse	13
3.2	Fagmiljøets utdanningsfaglige kompetanse	13
3.3	Faglig ledelse	14
3.4	Fagmiljøets fagspesifikke kompetanse	14
3.5	Internasjonalt og nasjonalt samarbeid	15
4	Vedlegg	16
4.1	Opptak, gjennomføring, frafall og kandidatproduksjon	16
4.2	Studiepoeng per student.....	18
4.3	Mobilitet.....	18
4.4	Utveksling.....	19

1 Krav til studietilbudet i UiBs system for kvalitetssikring av utdanningene

1.1 Opptakskrav og opptakstall

Det er ingen spesifikke opptakskrav for bachelor i tysk. Det formelle antallet plasser har vært 10, og bachelor i tysk har hatt lave opptakstall («antall startende») i lengre tid:¹

- HS2017: 8
- HS2018: 7
- HS2019: 2
- HS2020: 4
- HS2021: 9

Det er ikke godt å si hva som kan gjøres for å bedre rekrutteringen. Vi gjør oss attraktive ved å delta på *Ka vil DU bli?* og Åpen dag ved IF, men effekten av dette er trolig ikke stor. Fra januar starter DAAD-lektor Lea Bramsiepe og DAAD-undervisningsassistent Eliza Grabek opp igjen prosjektet *Europa macht Schule* i norske skoler, noe som også kan være en rekrutteringsmulighet.

1.2 Gjennomføring, frafall, kandidatproduksjon (og mobilitet)

Den følgende oversikten viser at det er mye som kan gjøres for å holde på studentene, altså at frafallet er stort:²

- Av de 8 som startet høsten HS17, ble 2 ferdige til normert tid VS20, mens 1 ble ferdig VS22 (= 3 kvalifikasjoner, 37,5%), mens 5 har sluttet (62,5%).
- Av de 7 som startet høsten HS18, ble 2 ferdige på normert tid VS21 (= 2 kvalifikasjoner, ca. 29%). 1 er fortsatt aktiv, mens 4 har sluttet (ca. 57%).
- Av de 2 som startet høsten HS19, ble 1 ferdig allerede VS20 (= 1 kvalifikasjon), mens den andre har sluttet.
- Av de 4 som startet høsten HS20, var 2 fortsatt aktive VS22, mens 2 hadde sluttet.
- Av de 9 som startet høsten HS21, var 8 fortsatt aktive VS22, og 1 hadde sluttet. (HS22 er 3 fortsatt aktive, 6 har sluttet.)

Dette er ikke gode tall, og det hadde vært bra å vite hva som ligger bak, men det er ikke mulig å finne ut av dette for de ansatte på faget. Samtidig må vi prøve å gjøre studiene våre mest mulig spennende og interessante for å holde på studentene.

---

¹ Se vedleggene i 4.1.

² Se vedleggene i 4.1.

Antallet studiepoeng per student per år vises i den følgende oversikten:³

- 2017: 38
- 2018: 37,7
- 2019: 36,3
- 2020: 37
- 2021: 39,6

På bakgrunn av at normen tilsier 60 studiepoeng per år, er det mye å gå på her.

Mobiliteten til og fra bachelor i tysk skal også nevnes her: I femårsperioden har 2 studenter meldt overgang til et annet bachelorprogram ved HF, i 2018 til Nordisk språk og litteratur, i 2020 til Språkvitenskap. Samtidig har 5 studenter meldt overgang til tysk fra et annet bachelorprogram ved HF, i 2017 fra Filosofi og Fransk, i 2018 fra Filosofi, og i 2020 fra Historie og Russisk. Tysk går altså beskjedent i pluss her.⁴

1.3 Vurdering av læringsmiljø

Læringsmiljøet hadde vært bedre om det var større, men det vurderes som positivt at avstanden mellom undervisere og studenter blir liten når det er få studenter og underviserne har mer tid til den enkelte student, både i undervisningen, i øvingsgrupper og når det gjelder veiledning i oppgaveskriving.

Det finnes ingen resultater fra Studiebarometeret for bachelor i tysk.

Gjennomførings- og rekrutteringsproblematikken behandles også i rapporten fra 2020 fra ekstern fagfelle Christian Janss (se dens avsnitt 2.7.) som peker på at det ville være verdifullt å finne ut hva Høgskolen i Østfold har gjort for å rekruttere så sterkt til sitt tilbud.

2 Krav til studietilbudet i Studietilsynsforskriften

2.1 System for kvalitetssikring

2.1.1 Kvalitetssikring

Det jobbes grundig med kvalitetssikringsarbeidet ved faget, og det har blitt skrevet egenvurderinger av emner årlig (tidligere under navnet «Emnerapport»). Disse rapportene har først og fremst hatt som intern funksjon at man har forbedret informasjonen som gis til studentene (gjennom bruk av moduler i Mitt UiB), at man har endret pensum etter diskusjoner i programstyre og lærermøte på bakgrunn av egenvurderinger.

Etter at det ble et krav har vi også skrevet 3-års emneevalueringer av emner etter en plan vedtatt av programstyret, og for våren 2022 finnes det slike evalueringer av TYS201/TYS251 og TYS206/TYS256.

---

³ Se vedlegg i 4.2. – Tableau tillot ikke uttak for 2022, så derfor er 2017 med «i stedet».

⁴ Se vedlegg i 4.3.

Vår eksterne fagfelle Christian Janss (UiO) leverte fagfellerapport både for 2020 og 2021. [Rapporten for 2020](#) (levert i februar 2021) er en bredt anlagt rapport om hele programmet og er gjennomgående positiv, men peker på 3 forbedringspotensial (som kommenteres fortløpende):

1. «Avdelingen bør fortsette arbeidet med å få alle sensorveiledningene på plass i et ryddig system.»

→ Dette er et punkt der det nok er en del å hente, men som blir stadig bedre. Men det er et krevende punkt fordi merarbeidet med å lage brukbare sensorveiledninger ikke alltid oppleves som «regningssvarende».

2. «Det som gjøres/planlegges med flipped classroom, er interessant, og kan bety endel for gjennomføringen, men må også tenkes gjennom med tanke på at arbeidet med å lage gode forberedelsespakker bør stå i et fornuftig forhold til gevinsten faglig og pedagogisk.»

→ Dette er noe vi jobber med, og det er heller ikke alle emnene som må gjennomføres med forberedelsespakker: På TYS106 åpner emnebeskrivelsen for to muligheter, én med og en uten forberedelsespakker i Mitt UiB, og på emnene på 200-nivå er ikke forberedelsespakkene nevnt i emnebeskrivelsen, og Mitt UiB blir brukt til dette i varierende grad.

3. «I et lengre perspektiv bør avdelingen tenke gjennom rekrutteringssituasjonen for tyskfaget, dvs. særlig til BA-løpet – noe som imidlertid er et felles anliggende for mange av språkfagene nasjonalt.»

→ Å «tenke gjennom rekrutteringssituasjonen» er det ikke så mye hjelp i. Vi jobber for å gjøre emnene våre stadig mer attraktive, men tror ikke det blir fart i rekrutteringssituasjonen før det tas grep på høyere nivå. (Det skal likevel nevnes at vi har fått mange nye studenter gjennom Kompetanse for kvalitet og gjennom de parallelle nettemnene på 100-nivå som ikke er en del av bachelorprogrammet.)

[Rapporten for 2021](#) (levert i mars 2022) fokuserer på endringer som ble gjort i programmet i løpet av 2021.

I oppsummeringen pekes det særlig på to ting som er viktige for bachelorprogrammet:

1. «De nye emnene på 100-nivå kan vise seg å bli ressurskrevende dersom de to variantene (campus og nett) ikke kan undervises av samme lærer. Dessuten viser det seg alt nå at det å håndtere større grupper på nett krever undervisningsassistenter slik at alle blir hørt og sett.»

→ Vi setter mye inn på at det skal være samme lærer på de to parallelle emnene. Hovedproblemet med undervisning på nett er fjernet nå, men vi håper fremdeles at den gode ordningen med undervisningsassistenter blir videreført så lenge som mulig.

2. «Øvingsgruppene i 100-ernene kan være en ulempe for studenter som baserer seg på å arbeide med studiene på dagtid og ha tid til andre sysler om kvelden (jeg baserer meg her på tilbakemelding fra én student). Avdelingen bør undersøke om campus-studentene i det store hele er fornøyde med dette.»

→ Dette er fortsatt et dilemma, men ressursituasjonen gjør det vanskelig å opprette egne øvingsgrupper for campusstudentene.

I tillegg kan det nevnes at det ved neste vedtaksmulighet våren 2023 planlegges å formalisere et samarbeid med Michael Grote om obligatorisk bibliotekskurs på de to emnene med veiledet semesteroppgave (bacheloroppgave) TYS251 og TYS256 (og muligens også på ett av emnene på 100-nivå, mest sannsynlig TYS107). Dette svarer på at den eksterne fagfellen anfører at masterstudentenes oppgaveskriveseminar også bør videreføres og at «[s]amarbeidet med UBs Michael Grote gir studentene viktige ferdigheter i å orientere seg i biblioteket (både det fysiske og virtuelle), finne riktig litteratur, kildekritikk, sitere riktig, og lage bibliografi».

Studentevalueringer gjøres godt innenfor kravet om evaluering ved hver 3. gang et emne undervises, ofte hyppigere. Et problem er at få svarer på evalueringene, og de blir derfor ofte lite representative, men det er selvsagt likevel mulig å få ut tips om ting som kan gjøres annerledes bedre. Et eksempel er en student som ønsket seg bedre muligheter for å laste ned og/eller få utskriftsvennlige versjoner av innholdet i forberedelsesmodulene på et av 100-ernene. Vi har nok mye å gå på når det gjelder å utnytte potensialet i Mitt UiB, men en plan, i første omgang på TYS107, senere også på TYS105 og TYS115, er å ta i bruk «sider»-funksjonen sammen med modulene, eventuelt erstatte modulene med sider, noe som forhåpentlig gjør innholdet mer tilgjengelig/brukervennlig.

2.1.2 Studentinvolvering

Studentene ved tysk har vært representert på alle programstyremøter (som avholdes minst en gang per semester). Dette er det forumet der studentene har mest formell påvirkningskraft og medbestemmelse siden det er der endringer i studieplaner og emnebeskrivelser blir vedtatt og studentenes stemmer teller like mye som de ansattes.

Studentene har selvsagt muligheter til å gi tilbakemeldinger til undervisere, både i direkte kommunikasjon og gjennom studentevalueringer av emner.

Dessuten har studentene muligheten til og blir oppfordret til å delta i fagutvalg, men det har vært problematisk å få folk til å være med i fagutvalget. I tillegg gjorde pandemien fagutvalgsarbeid vanskelig.

2.2 Tilhørende forskrifter

Det finnes ingen nasjonale rammeplaner, sertifiseringskrav eller retningslinjer for studiet.

2.3 Studieplan

[Studieplanen for tysk bachelor](#) endres i takt med endringer i emnesammensetningen, sist da emnet TYS107 ble utviklet og tatt i bruk første gang høsten 2018, men innholdet og beskrivelsen av studiet har ikke vært nevneverdig endret siden de store endringene i læringsutbyttebeskrivelsene som kom med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Etter programstyrets vurdering tilsvarer emnenes innhold og emnesammensetningen det som skisseres i studieplanen.

Et viktig spørsmål er om studentene er kjent med innholdet i studieplanen. Den er tilgjengelig på nettet, og det informeres om den på orienteringsmøtene, men mange er likevel ikke klar over hva som står der. Dette kan gjøres noe med ved at man lenker til den i modulene på de enkelte emnene.

2.4 Nivå på læringsutbyttet

2.4.1 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Programstyret mener nivået på læringsutbyttet er i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR), nivå 6.2 (= Bachelorgrad) og er her på linje med ekstern fagfelle Christian Janss i rapporten fra 2020 (se dens avsnitt 2.2.):

Kunnskap

Kandidaten ...

- har bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor fagområdet → Dette mener vi er dekket gjennom alle emnene.
- kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet → Dette dekkes først og fremst av emnene på 200-nivå, men også ellers, kanskje særlig TYS106, TYS107 og TYS116
- kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet → Ja, alle emnene viser utover seg selv. Dette vil bli enda bedre dekket når samarbeidet med Bibliotek for humaniora blir formalisert også på bachelornivå.
- har kunnskap om fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet → dette dekkes til en viss grad, men på et fremmedspråkprogram der språklige ferdigheter tar stor plass, kunne det ha vært mer av dette.

Ferdigheter

Kandidaten ...

- kan anvende faglig kunnskap og relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg → Ja, og dette vises gjennom skrijving av veiledet semesteroppgave på 200-nivå.
- kan reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning → Ja, først og fremst samme sted som i punktet ovenfor.

– kan finne, vurdere og henvide til informasjon og fagstoff og framstille dette slik at det belyser en problemstilling → Ja, både på 200-nivå og på 100-nivå, kanskje særlig på emnene TYS106 og TYS116 der drøftende oppgaver er en del av opplegget.

– kan beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer → Dette dekkes av alle emnene.

Generell kompetanse

Kandidaten ...

– har innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger → Noen studenter kommer borti etiske problemstillinger som har med personvern å gjøre i forbindelse med arbeidet med den veiledete semesteroppgaven, og ellers gjennom trening i sitering og henvisningsteknikk.

– kan planlegge og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver og prosjekter som strekker seg over tid, alene og som deltaker i en gruppe, og i tråd med etiske krav og retningslinjer → Dette gjøres først og fremst i arbeidet med den veiledete semesteroppgaven.

– kan formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig, muntlig og gjennom andre relevante uttrykksformer kan (sic) utveksle synspunkter og erfaringer med andre med bakgrunn innenfor fagområdet og gjennom dette bidra til utvikling av god praksis → Dette dekkes av de fleste emner selv «andre relevante uttrykksformer» bare nyttes i liten grad.

– kjenner til nytenking og innovasjonsprosesser → Både på TYS107, TYS116 og TYS206/TYS256 kan man si at forberedelsespakkene (modulene) gjør at man kan bruke mindre tid på ferdighetskomponenten og mer tid på «mer avanserte» øvelser som målrettet sikter mot kritisk tenking og nytenking.

2.4.2 Navn

Studieprogrammets navn (Bachelor i tysk) er godt og dekkende for programmets innhold.

2.5 Læringsutbytte og infrastruktur

2.5.1 Innhold og oppbygging

- [TYS116](#) Tyskspråkleg litteratur (høst, 10 stp.) (tidligere navn: TYS114)
- [SEK100](#) Samanliknande europeiske kulturstudium (høst, 10 stp.)
- [TYS201](#) Fordjuping i tysk språk (vår, 15 stp.)
eller
- [TYS251](#) Fordjuping i tysk språk med semesteroppgåve (vår, 15 stp.)
- [TYS206](#) Fordjuping i tyskspråkleg litteratur (vår, 10 stp.)
eller
- [TYS256](#) Fordjuping i tyskspråkleg litteratur med semesteroppgåve (vår, 10 stp.)
- [LITTIF200](#) Litteraturteori (vår, 5 stp.)

Vi mener at alle emnene gir god språklig trening, i tillegg spesifikt språklig kunnskap (TYS100, TYS105, TYS115), innføring i skrivning og analyse (TYS107), oversikt over litt eldre og nyere tysk

historie og kultur (TYS106) og litteratur (TYS116). De to (fire) emnene på 200-nivå gir mulighet til å fordype seg i litt smalere temaer både språkvitenskapelig og litteraturvitenskapelig.

Ekstern fagfelle Christian Janss skriver følgende i rapporten fra 2020: "Nivåene og progresjonen oppover framstår avklart, rimelig og fornuftig." (avsnitt 2.2. i rapporten)

SEK100 og LITTIF200 er fellesemner for italiensk, spansk, russisk og tysk (et resultat av «HF2018»), og gir mindre språklig trening i fremmedspråket, men andre nyttige innsikter i de fire språkenes kultur og litteratur.

I det følgende knyttes læringsutbyttet for elementene *Kunnskaper*, *Ferdigheter* og *Generell kompetanse* til de enkelte emnene i Bachelor i tysk:

Kunnskap

Kandidaten..

- har gode kunnskaper i tysk grammatikk og lydlære, mellom anna kjennskap til viktige kontrastive aspekt tysk-norsk → Dette ivaretas gjennom emnene TYS105 og TYS115
- har kunnskap om hovudtrekk i utviklinga av den tyskspråklege litteraturen etter ca. 1750 → Dette ivaretas gjennom emnet TYS116.
- har grunnleggjande kunnskap om utvalte tema innan tyskspråkleg kultur i perioden frå opplysningstida fram til i dag → Dette ivaretas gjennom emnet TYS106.

Ferdigheter

Kandidaten..

- har opparbeidd grunnleggjande dugleik i språkleg, kulturell og litterær analyse gjennom varierte skriftlege og munnlege øvingsoppgåver → Dette ivaretas gjennom emnene TYS106, TYS107, TYS116, TYS201, TYS251, TYS206, TYS256.
- har god evne til å uttrykkje seg på tysk både munnleg og skriftleg → Dette ivaretas gjennom alle bacheloremnene.
- har god innsikt i språktilhøve og språkleg variasjon i dei tyskspråklege landa → Dette ivaretas særlig gjennom emnene på 200-nivå

Generell kompetanse

Kandidaten ...

- har utvikla ei reflektert og sjølvstendig haldning til lærestoffet gjennom analysar av ulike språklege, litterære og kulturelle uttrykk i historisk og samfunnsmessig samanheng → Dette ivaretas gjennom emnene TYS106, TYS107, TYS116, TYS201, TYS251, TYS206, TYS256.
- kan nytte sin fagkombinasjon i spesialisering og frie studiepoeng i vidare utdanning eller yrkesplanar

2.5.2 Infrastruktur

Det er generelt lite å utsette på infrastrukturen, og vi opplever at vi får bra støtte og hjelp til det meste.

Læringsplattformen Mitt UiB (Canvas) er et godt hjelpemiddel, men det er ulikt i hvilken grad det brukes av underviserne på faget.

UiB Læringslab har vist seg å være en velfungerende infrastruktur for innspilling av videoer til bruk i undervisningen.

En viktig del av infrastrukturen er Bibliotek for humanioras fagreferent for tysk Michael Grote. Han er aktiv på bokbestillingsfronten og tilbyr også ulike kurs for studentene som etter hvert også skal bli en formalisert del av enkelte emner (også med mulighet for «Bestill en bibliotekar» som en obligatorisk aktivitet).

Det er likevel noen ting som ikke er ideelle:

- Mange undervisningsrom har en skjerm montert PÅ TAVLEN slik at tavlen er ubrukelig.
- Det er også enkelte små undervisningsrom som rett og slett ikke er velegnet til undervisning, f.eks. rom 207 (Sydnesplassen 12-13).
- Det har også dukket opp noen problemer med Mitt UiB fra tid til annen i forbindelse med Blueprint-funksjonen som gjør det mulig å oppdatere f.eks. modulinnhold for campusemner og nettemner i én operasjon. Problemene har bestått i at ikke alt innhold har blitt oppdatert og at rekkefølgen på modulene har blitt rotet til, noe som har skapt en del ekstraarbeid for de emneansvarlige.
- Særlig i forbindelse med pandemien viste det seg et behov for bedre merking av hvilke rom som er utstyrt med rommikrofon og hvilke som «bare» har bøylemikrofon.

2.6 Undervisnings- og vurderingsformer

Bachelorprogrammet i tysk har varierte **undervisningsformer**:

På flere emner (TYS105, TYS107, TYS115) er det en kombinasjon av forelesning/seminar og øvingsgruppe (felles med de parallelle nettemnene) hver uke.

For TYS116 har øvingsgruppen blitt erstattet av en noe sjeldnere «Litteraturcafé» som i framtiden trolig kommer til å være avhengig av om ordningen med undervisningsassistenter blir videreført.

Flere av emnene (særlig språkemnene TYS105 og TYS115) har et omfattende opplegg med obligatoriske undervisningsaktiviteter. De to nevnte emnene har automatiserte øvinger på slutten av hver av de 12 undervisningsukene, og 8 må være gjort og bestått for at kandidatene skal kunne ta eksamen. På andre emner, f.eks. TYS107, har vi måttet redusere omfanget av obligatoriske aktiviteter av ressurs hensyn, men studentene tilbys fortsatt muligheten til å levere oppgaver.

På TYS106 og TYS116 er modulene svært sentrale, og særlig Birger Solheim har laget mange videoer – både «hjemme-/kontorlagde» og i samarbeid med UiB Læringslab – og moduler med faglig innhold og oppgaver, noe som gjør at seminarene er så å si «forelesningsfrie» og

for det meste avvikles etter omvendt klasserom-prinsippet i et forsøk på å sikre studentaktivitet.

Også på TYS105 og TYS115 er modulene viktige og inneholder mye faglig innhold og varierte oppgaver som inviterer til studentaktivitet.

Også **vurderingsformene** er varierte:

- skriftlig eksamen + muntlig (TYS100)
- 4-timers digital hjemmeeksamen (TYS105, TYS115)
- mappe (TYS107)
- sju dagers hjemmeeksamen (TYS106)
- sju dagers hjemmeeksamen + muntlig (TYS116)
- 6-timers skoleeksamen (TYS201)
- 4-timers skoleeksamen (TYS206)
- veiledet semesteroppgave + muntlig (TYS251, TYS256)

Ideelt sett burde det vært flere muntlige eksamener, men det har vært vanskelig pga. ressursituasjonen. Muligens må vi, nå som det er så store muligheter til å produsere tekst ved hjelp av kunstig intelligens, vurdere å gå over til mer bruk av muntlig på bekostning av for eksempel hjemmeeksamener.

Undervisnings- og vurderingsformene gir rikelig anledning til skriftlig tekstproduksjon, men det hadde vært ønskelig med større muligheter for muntlig øving. Det burde ideelt sett også vært flere mappe- og veiledningsbaserte vurderinger, men dette er en type vurdering som ofte har blitt valgt bort av ressurs hensyn.

2.7 Faglig innhold

2.7.1 Faglig oppdatert studietilbud

Den største delen av 100-nivået handler om å lære språkets strukturer, og de endrer seg sakte, men faget følger med på utviklingen av fagterminologien og forsøker å være på linje både med den norske og den tilsvarende tyske terminologien, noe som er utfordrende fordi tradisjonene er ulike og utviklingen ulik i de to språksamfunnene.

Emnet TYS107 er nylig (første gang høstsemesteret 2018) opprettet for å styrke studentenes evne til å gjøre litteratur- og språkvitenskapelige analyser med passende terminologi og en tekstutforming som tilsvarende fagets sjangerkrav. Planen er å gjøre et kurs ved Bibliotek for humaniora til en obligatorisk del av dette emnet, noe som vil heve kvaliteten og sikre at tysk fagets måte å gjøre tingene på blir prøvd mot et muligens noe annet opplegg ved biblioteket.

Som nevnt et annet sted i rapporten, skal det samme også gjøres for emnene TYS251 og TYS256 for å sikre at veien fram mot innlevering av den veiledete semesteroppgaven (bacheloroppgave) får kvalitetssikret assistanse «utenfra».

Noe som taler for, men selvsagt ikke er noen garanti for at, studietilbudet blir faglig oppdatert, er den omfattende bruken av moduler med tilknyttet innhold i form av nyinnspilte videoer som er omtalt ovenfor.

2.7.2 Arbeidslivsrelevans og karrieremuligheter

Siden det her ikke er snakk om et profesjonsstudium, er det svært mange ulike hensyn å ta på dette feltet, og det er vanskelig å si at alt som undervises på programmet, har en «direkte» arbeidslivsrelevans til et spesielt yrke. Men det er mange muligheter, og man kan jobbe i skolen (som tysklærer!), næringslivet, statsapparatet, media, kommunikasjons- og forlagsbransjen og internasjonale organisasjoner.

2.8 Arbeidsomfang

Vi regner med at studiets arbeidsomfang tilsvarer normen, men har ingen tall å underbygge dette med.

Det hadde vært interessant å vite om reduksjonen av undervisningstimer (organiserte læringsaktiviteter) og innføringen av relativt omfattende forberedelsesmoduler (selvstudium) samt seminarer som i større grad er preget av studentaktive arbeidsformer, har hatt noen innvirkning på tidsbruken på 100-emnene. Våre erfaringer og studentenes tilbakemeldinger på emnet TYS116 (fra høstsemesteret 2021 også det parallelle EVU-nettemnet TYS636) tyder på at studentene bruker mer tid på forberedelse i 2022 enn f.eks. i 2017. Dette ser altså til en viss grad ut til å veie opp for at antallet undervisningstimer fra høsten 2021 ble halvert. Fra og med våren 2023 blir også antallet undervisningstimer på 200-emnene redusert og etter hvert erstattet av modulinnhold.

Vi har heller ingen tall fra Studiebarometeret for tysk som sier noe om hvor mye tid studentene bruker på studiet, men vi har ingen grunn til å tro at tyskstudentene på bachelor bruker mer tid på studiene enn andre studenter ved HF. Det at de fleste studentene ved HF oppgir at de bruker relativt lite tid på studiene henger trolig sammen med at de også avlegger få studiepoeng per semester, men det er lite trolig at det er et signal om at studiene har for lite arbeidsomfang.

2.9 Kobling til forskning

Koblingen til forskning er relativt svak på språkemnene TYS105 og TYS115, men på TYS106 og TYS107 er den mer til stede i arbeidet både med sekundærlitteratur og skriving av oppgaver, det samme gjelder for litteraturemnet TYS116. På 200-nivå blir koblingen styrket, særlig gjennom arbeidet med den veiledete semesteroppgaven (bacheloroppgaven) på TYS251/TYS256. Forhåpentlig blir koblingen til forskning («forskningens verden») videre styrket når bibliotekskurs blir en obligatorisk del av TYS107 og TYS251/TYS256 (planlagt gjort obligatorisk fra og med vårsemesteret 2024).

Om kobling til forskning også har i seg spørsmålet om hvorvidt undervisningen forskningsbasert: Det er den på flere måter. Den bygger på andres forskning, dette gjelder særlig emnene på 100-nivå, men også på de ansatte ved fagets forskning, særlig på 200-nivå, der studentene som nevnt også får forsket litt selv i arbeidet med den veiledete semesteroppgaven.

2.10 Internasjonalisering

På et fremmedspråkstudium har internasjonalisering en selvsagt og nærmest automatisk plass. På Bachelor i tysk ses det tyskspråklige området fra et først og fremst norsk perspektiv på alle emner. En ekstra utvidelse av denne dimensjonen får studentene på emnet SEK100 der den internasjonale konteksten utvides til også å omfatte Frankrike, Italia og Russland.

På 100-nivå har studentene muligheten til å delta på et tre ukers kurs ved det tysk-norske studiesenteret (DNSZ) i Kiel i perioden mellom undervisningsslutt og eksamen (vanligvis uke 17, 18 og 19). Tidligere var dette kurset mer omfattende (6 uker), men det viste seg vanskelig å få studentene av gårde i 6 uker, og de siste årene har det også vært vanskelig å samle nok studenter til et tre ukers opphold. Våren 2022 endte det med at studenter ble «hentet inn» fra Agder og Østfold for å få nok studenter til at kurset kunne avholdes. Faget jobber blant annet derfor med å gjøre et Kiel-opphold til en integrert del av 2. semester, muligens kan et helt emne utvikles der, f.eks. begynnelsen eller mot slutten av semesteret.

På TYS100 har studentene vært med på en liten og uformell digital «utveksling» med studenter i Köln.

Ellers oppfordres alle bachelorstudentene til å dra på utveksling i et tyskspråklig land, først og fremst i 5. semester. Tyskfaget har avtaler med en rekke universiteter i tyskspråklige land.

Følgende oversikt viser hvor mange som hadde vært på utveksling da de gjorde seg ferdig med bachelorgraden i tysk:⁵

- VS18: 0 av 2
- VS19: 0 av 2
- VS20: 1 av 4
- VS21: 2 av 4
- VS22: 1 av 2

Om den «interne internasjonaliseringen»: For tiden har ingen av de ansatte ved tyskfaget tysk som morsmål eller bakgrunn fra et tyskspråklig land, men vi har heldigvis både en DAAD-lektor (for fire år om gangen) og en DAAD-læringsassistent (for ett år om gangen), og begge er tungt involvert i undervisning og øvingsgrupper på 100- og til en viss grad på 200-nivå.

2.11 Praksis

Praksis spiller ingen stor rolle for Bachelorprogram i tysk. Til og med høsten 2022 hadde studentene muligheten til å velge det tverrfaglige praksisemnet [Språkstudentar i arbeidspraksis](#) (SAP100), men det ble vedtatt nedlagt fra og med våren 2023 av UUI ved IF i møte 14. september 2022.

---

⁵ Se vedlegget i 4.4.1. – Vedlegget i 4.4.2 viser hvilke universiteter som har tatt imot bachelorstudenter fra Bergen på opphold lengre enn 3 måneder.

3 Krav til fagmiljø i Studietilsynsforskriften

3.1 Fagmiljøets størrelse

Fagmiljøet har minket de siste årene, og vi er nå 4 fast ansatte på tyskfaget:

- Birger Solheim, førsteamanuensis, litteratur/kultur
- Kjetil Berg Henjum, professor, språk
- Torgeir Skorgen, professor, litteratur/kultur
- Åsta Haukås, professor, fagdidaktikk⁶

Alle de fast ansatte har altså førstekompetanse, tre av dem professorkompetanse, og den fjerde har inne en søknad om opprykk til professor.

I tillegg har vi siden 90-tallet hatt sendelektor fra DAAD (50% finansiert av DAAD og 50% av HF) og de siste årene også en undervisningsassistent fra DAAD (DAAD-Lehrassistent, tidligere DAAD-Sprachassistent):

- Lea Bramsiepe, DAAD-lektor
- Eliza Grabek, DAAD-undervisningsassistent

Uten dette storsinnede bidraget fra Tyskland hadde situasjonen vært svært vanskelig på språkdelen av programmet siden de to tar seg av det aller meste, ofte alt, på 100-nivå og også bidrar på 200-nivå.

Fagmiljøet dekker kravene i § 2-3, og den eksterne fagfellen vurderte i rapporten fra 2020 på bakgrunn av denne paragrafen de ansattes kompetanse som «oppfylt med god margin» (se avsnitt 2.4. i rapporten). Det er heller ingen mangel på kapasitet til veiledning.

Det ser ikke ut til å være noen utsikter til nyansettelser, og senest i august 2022 gikk en vitenskapelig ansatt av med pensjon uten at stillingen blir erstattet. Kravene til fagmiljøets størrelse vurderes likevel som dekket, særlig dersom ordningen med DAAD-lektor fortsetter. Vi har redusert betydelig på undervisningsmengden for å forebygge slitasje og for store overskudd i arbeidstidsregnskapet.

De ansattes hovedkompetanser dekker de ulike emnene på følgende måte:

- TYS100, TYS105, TYS115, TYS201/TYS251: Bramsiepe og Henjum
- TYS106, TYS116, TYS206/TYS256: Skorgen og Solheim
- TYS107: Bramsiepe, Henjum og Solheim

3.2 Fagmiljøets utdanningsfaglige kompetanse

Den utdanningsfaglige kompetansen er det først og fremst vår fagdidaktiker Åsta Haukås som har, men også Birger Solheim (litteraturviter) har «etterutdannet» seg i litteraturdidaktisk retning og har ikke minst blitt utnevnt til [fremragende underviser](#) av HF-fakultetet (2020). Solheim var dessuten leder for akademisk skrivesenter da det ble tildelt [spurveugleprisen](#) i 2015. Torgeir Skorgen har også utvidet sin kompetanse i fagdidaktisk retning og nylig publisert

---

⁶ Åsta Haukås er i liten grad involvert i bachelorprogrammet for tysk, mens de tre andre er tungt inne.

en fagdidaktisk orientert artikkel om litteraturundervisningens dialogisitet: «[Thresholds of dialogue in an age of rage and resentment](#)»

Alle ansatte har gjennomgått den krevde kursingen i universitetspedagogikk.

3.3 Faglig ledelse

Den faglige ledelsen ivaretas av programstyret under ledelse av fagkoordinator. Studentene har til nå alltid vært representert i programstyret, og på de fleste møtene med noen pandemiunntak har to studentrepresentanter møtt. Det avholdes minst ett programstyremøte hvert semester, og ved behov vedtas saker på sirkulasjon.⁷ Alle kan foreslå endringer i studieplan og emnebeskrivelser som legges fram for vedtak og til slutt legges inn i EpN av fagkoordinator for endelig godkjenning av fakultetet som melder tilbake om det er noe som må endres eller presiseres.

I tillegg avholdes det hvert semester minst to lærermøter der aktuelle saker diskuteres, gjerne som forberedelse av vedtakssaker.

3.4 Fagmiljøets fagspesifikke kompetanse

De ansatte ved faget har følgende fagspesifikke kompetanser som kommer til særlig nytte med henblikk på faglig utviklingsarbeid for de ulike emnene i programmet slik det blir angitt:

- Birger Solheim: Tysk litteratur → TYS116, LITTIF200, TYS206/TYS256, tekstvitenskap/akademisk skriving → TYS107
- Kjetil Berg Henjum: Tysk som fremmedspråk → TYS100, TYS105, TYS115, tysk språkvitenskap → TYS105, TYS115, TYS201/TYS251
- Torgeir Skorgen: Tysk historie og kultur → TYS106, SEK100, tysk litteratur → TYS116, LITTIF200, TYS206/TYS256
- Åsta Haukås: Tysk som fremmedspråk: → TYS100, TYS105, TYS115, tysk språkvitenskap → TYS105, TYS115, TYS201/TYS251
- Lea Bramsiepe: Tysk som fremmedspråk → TYS100, TYS105, TYS115, tysk språkvitenskap → TYS105, TYS115, TYS201/TYS251
- Eliza Grabek: Tysk som fremmedspråk → TYS100, TYS105, TYS115

De fast ansatte er aktive i forskergrupper ved instituttet («[Med fleirspråklegheit i tankane](#)» ledet av Åsta Haukås, «[Europas grenser](#)» ledet av Torgeir Skorgen, «[Estetiske forestillinger](#)») og forsker og publiserer nasjonalt og internasjonalt på sine spesialområder (f.eks. Åsta Haukås om flerspråklighet og metakognisjon).

Vi anser at fagmiljøets forskningsmessige og fagutviklingsmessige kompetanse er tilstrekkelig til å opprettholde og også utvikle programmets innhold og nivå.

---

⁷ Innkallingene og sakspapirene til programstyremøtene i femårsperioden finnes [her](#), referatene finnes [her](#) (høsten 2018 ble det planlagte programstyremøtet omgjort til lærermøte fordi det ikke var noen vedtakssaker, våren 2020 måtte møtet fortsette uken etterpå, derfor to datoer, og til møtet høsten 2020 finnes det ingen innkalling, bare referat).

3.5 Internasjonalt og nasjonalt samarbeid

Nasjonalt samarbeid på bachelornivå begrenser seg til bruken av eksterne sensorer. Faget deltar selvsagt også på de årlige møtene i Nasjonalt fagorgan for tysk, og fagets ansatte deltar dessuten jevnlig på nasjonale konferanser.

Internasjonalt samarbeid: Faget har utvekslingsavtaler med mange universiteter i tyskspråklige land. Dessuten er faget representert i Hjemmestyret for det tysk-norske studiesenteret i Kiel (DNSZ). Fagets ansatte deltar jevnlig på internasjonale konferanser.

Åsta Haukås er med i to NFR-prosjekter, MULTIWRITE og LANGUAGES (2021-2025) og har et bredt internasjonalt nettverk. Hun er medlem i *advisory board* for flere internasjonale forskningsprosjekter og publiserer jevnlig sammen med internasjonale partnere.

DAAD-lektor Lea Bramsiepe deltar i prosjektet *Unistart Deutsch* som undersøker kunnskap og motivasjon hos studenter med tysk som studiefag i de skandinaviske og baltiske landene.

Bergen, 15.12.22

Kjetil Berg Henjum

Kjetil Berg Henjum

(fagkoordinator)

4 Vedlegg

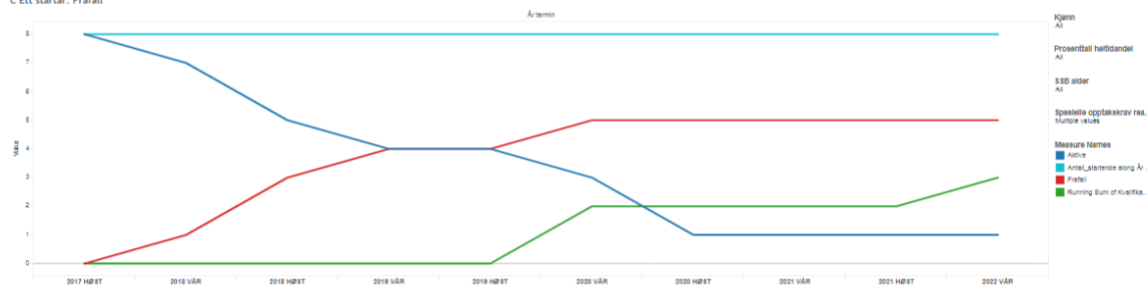
4.1 Opptak, gjennomføring, frafall og kandidatproduksjon

4.1.1 HS2017

B Ett startår: Tallene

År/termin	Antall_startende	Aktive	Kvalifikasjoner	Kvalifikasjoner_ikke	Frafall	Andel_aktive_somg_År_termin	Andel_kvalifikasjoner	Andel_frafall	År/termin start
2017 HØST	8	8	0	0	0	100.00%	0.00%	0.00%	NSD gruppe bak
2018 VÅR	8	7	0	0	1	87.50%	0.00%	12.50%	Løret nivå
2018 HØST	8	8	0	0	0	100.00%	0.00%	0.00%	NSD nivå
2019 VÅR	8	4	0	0	4	50.00%	0.00%	50.00%	B3 Bachelor 2 år
2019 HØST	8	4	0	0	4	50.00%	0.00%	50.00%	Studienivå
2020 VÅR	8	3	2	2	3	37.50%	25.00%	62.50%	290 Bachelor studium
2020 HØST	8	1	0	2	8	12.50%	25.00%	87.50%	NSD nivå
2021 VÅR	8	1	0	2	6	12.50%	25.00%	87.50%	Fakultet
2021 HØST	8	1	0	2	6	12.50%	25.00%	87.50%	11 Det humanistiske fakultet
2022 VÅR	8	1	1	3	6	12.50%	37.50%	87.50%	Institutt

C Ett startår: Frafall

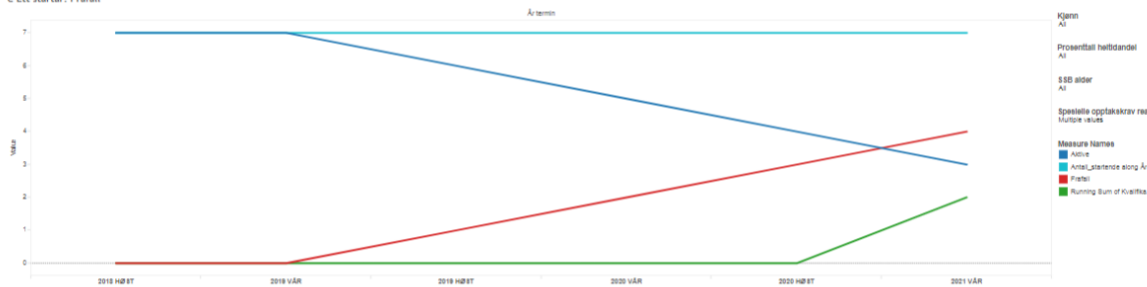

4.1.2 HS2018

B Ett startår: Tallene

År/termin	Antall_startende	Aktive	Kvalifikasjoner	Kvalifikasjoner_ikke	Frafall	Andel_aktive_somg_År_termin	Andel_kvalifikasjoner	Andel_frafall	År/termin start
2018 HØST	7	7	0	0	0	100.00%	0.00%	0.00%	NSD gruppe bak
2019 VÅR	7	7	0	0	0	100.00%	0.00%	0.00%	Løret nivå
2019 HØST	7	6	0	0	1	85.71%	0.00%	14.29%	NSD nivå
2020 VÅR	7	6	0	0	1	85.71%	0.00%	14.29%	B3 Bachelor 2 år
2020 HØST	7	4	0	0	3	57.14%	0.00%	42.86%	Studienivå
2021 VÅR	7	3	2	2	4	42.86%	28.57%	57.14%	290 Bachelor studium

C Ett startår: Frafall

4.1.3 HS2019

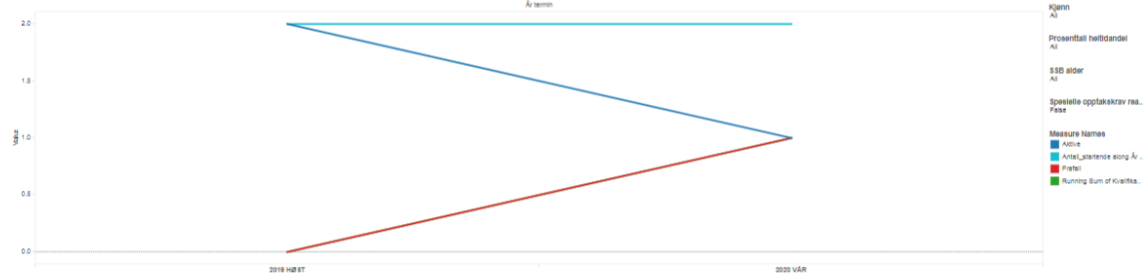
B Ett startår: Tallene

År termin	Antal_startende	Aktive	Kvalifikasjoner	Kvalifikasjoner_helt	Fritid	Andel_aktive along År termin	Andel_kvalifikasjoner	Andel_fritid
2019 HØST	2	2	0	0	0	100.00%	0.00%	0.00%
2020 VÅR	2	1	1	1	1	50.00%	50.00%	50.00%

År termin start
2019 HØST

N50 gruppe bak
Lære nr 6
N50 nivå
B3 Bachelor 3 år
Studienivå
390 Bachelor studium
Fakultet
11 Det humanvitenskapelige
Institutt
20 Institutt for helsevitenskap
Studieprogram
BAHF-FYB Bachelorprogram
Studieretning
U Ugent
Snittskårer N50 gruppe
AI
Snittskårer F3 gruppe
AI

C Ett startår: Frafall

4.1.4 HS2020

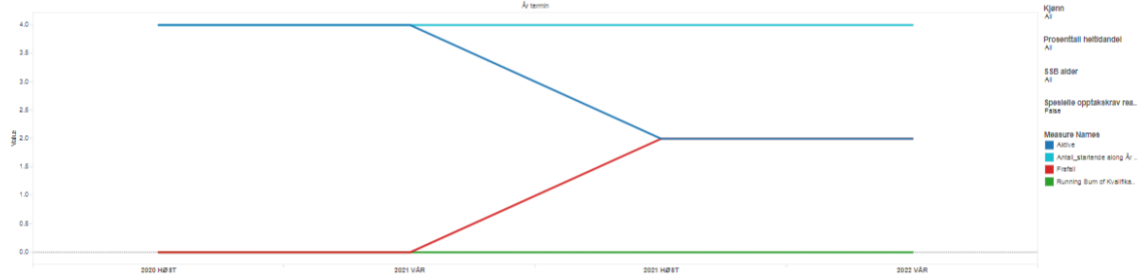
B Ett startår: Tallene

År termin	Antal_startende	Aktive	Kvalifikasjoner	Kvalifikasjoner_helt	Fritid	Andel_aktive along År termin	Andel_kvalifikasjoner	Andel_fritid
2020 HØST	4	4	0	0	0	100.00%	0.00%	0.00%
2021 VÅR	4	4	0	0	0	100.00%	0.00%	0.00%
2021 HØST	4	2	0	0	2	50.00%	0.00%	50.00%
2022 VÅR	4	2	0	0	2	50.00%	0.00%	50.00%

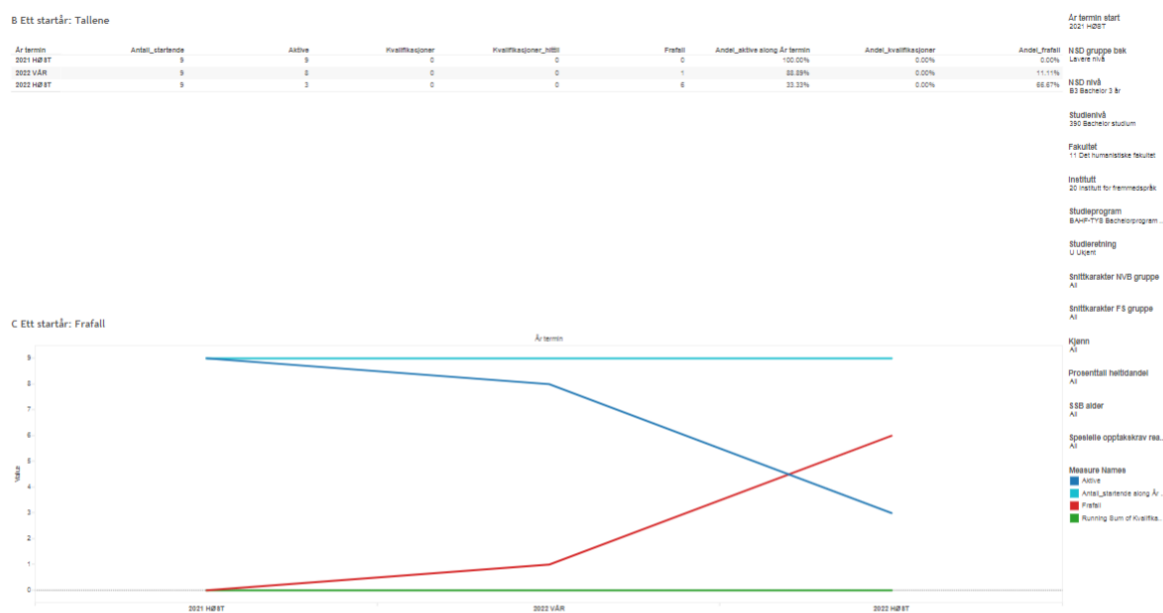
År termin start
2020 HØST

N50 gruppe bak
Lære nr 6
N50 nivå
B3 Bachelor 3 år
Studienivå
390 Bachelor studium
Fakultet
11 Det humanvitenskapelige
Institutt
20 Institutt for helsevitenskap
Studieprogram
BAHF-FYB Bachelorprogram
Studieretning
U Ugent
Snittskårer N50 gruppe
AI
Snittskårer F3 gruppe
AI

C Ett startår: Frafall

4.1.5 HS2021

4.2 Studiepoeng per student

M Studiepoeng per student (gjennomsnitt) per studieprogram per år sammenlignet (tabell)

Fakult..	11 Det..	STUDIEPROGRAMKODE	Årstall				
			2017	2018	2019	2020	2021
		BAHF-TYS	38.0	37.7	36.3	37.0	39.6
		MAHF-TYS	26.7	21.5	30.0	41.7	37.2

4.3 Mobilitet

4.3.1 Mobilitet fra bachelor i tysk

F Overganger på Studieprogramnivå

Fakultet fra	Studieprogram fra	Fakultet til	Studieprogram til	
11 Det humanistiske fakultet	BAHF-TYS Bachelorprogram i tysk	11 Det humanistiske fakultet	BAHF-NOLIS Bachelorprogram i nordisk språk og litter..	1
			BAHF-SPRKV Bachelorprogram i språkvitenskap	1
Grand Total				2

2018: BAHF-NOLIS (1)
2020: BAHF.SPRKV (1)

4.3.2 Mobilitet til bachelor i tysk

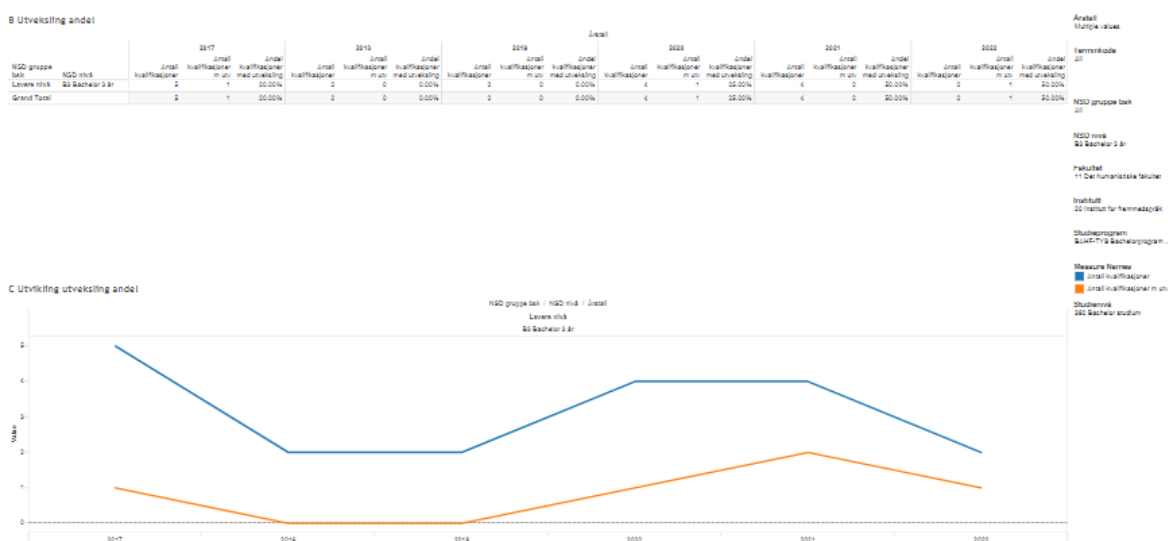
F Overganger på Studieprogramnivå

Fakultet fra	Studieprogram fra	Fakultet til	Studieprogram til	
11 Det humanistiske fakultet	BAHF-FILO Bachelorprogram	11 Det humanistiske fakultet	BAHF-TYS Bachelorprogram i tysk	2
	BAHF-FRAN Bachelorprogram	11 Det humanistiske fakultet	BAHF-TYS Bachelorprogram i tysk	1
	BAHF-HIS Bachelorprogram	11 Det humanistiske fakultet	BAHF-TYS Bachelorprogram i tysk	1
	BAHF-RUSS Bachelorprogram	11 Det humanistiske fakultet	BAHF-TYS Bachelorprogram i tysk	1
Grand Total				5

2017: BAHF-FILO (1), BAHF-FRAN (1)
 2018: BAHF-FILO (1)
 2020: BAHF-HIS (1), BAHF-RUS (1)

4.4 Utveksling

4.4.1 Oversikt bachelor

4.4.2 Mottaksuniversiteter i tyskspråklige land (opphold over 3 måneder)

RANK_utv3mnd+	
INSTITUSJONSNAVN_BOKMAL	1
Christian-Albrechts-Universität zu Kiel	1
Humboldt-Universität zu Berlin	1
Ludwig-Maximilians-Universität München	1
Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg	1
Universität Greifswald	1
Universität Konstanz	1